

בריאות, שוויון וסביבה

גישת בריאות אחת

נחשבת לחדשה ביותר במונחים רפואיים ונדרשים מחקרים מעבדתיים וסביבתיים נוספים על מנת להביאה ליישום מלא. צילום: flickr.Cruz García Eduardo בשנת 1999 הבחינו תושבי ניו יורק בעורבים שנופלים מהשמיים. במקביל, מחלה נירולוגית מסתורית התגלתה בקרב קשישים בעיר. לאחר חקירה נרחבת, התגלה שמקור הווירוס הוא בעופות, שללא מגנון עצירה מסודר מצד רשויות הבריאות התרחב והדביק גם בני אדם ואף עופות פלמינגו וציפורים אקזוטיות אחרות בגני חיות. עד שהתגלה הקשר בין האירועים, הווירוס גבה את חייהם של כ-1,550 בני אדם. אילו היה שיתוף פעולה בין ארגוני בריאות הציבור לבין השירותים הווטרינריים, ייתכן שהיה ניתן לצמצם את ממדי האסון. [במאמר מרתק של החוקרים זוהר לדרמן ופיטר רבינוביץ', שראה אור לאחרונה בכתב העת "אקולוגיה וסביבה"](#) מוצגת גישה ביו-רפואית חדשה שהולכת ותוספת תאוצה: **בריאות אחת (One Health)**. מטרת הגישה היא לשפר את רווחתם הבריאותית הן של בני האדם והן של בעלי החיים, תוך כדי שימור הסביבה. ידוע שכ-60 אחוז מכל המחלות המדבקות הפורצות בבני אדם מקורן בבעלי חיים, ושזיהוי מוקדם וטיפול במחלות אלו עשוי להביא להפחתת שיעורי התחלואה והדבקה אפשרית של בני האדם. לכן, גישת בריאות אחת משלבת דיסציפלינות שונות של מקצועות מתחום הרפואה, הווטרינריה, בריאות הציבור ומדעי הסביבה, וחלק מעקרונותיה כבר אומצו על ידי ארגוני רפואה בין לאומיים שונים, כגון ארגון הבריאות העולמי. בריאות אחת מתמקדת בדמיון ובשוני בין בני האדם ובעלי החיים לטובת שני המינים גם יחד (אנחנו הרי חיים באותה הסביבה וחשופים לאותם הסיכונים וחולקים במידה רבה את אותם

מאפיינים גנטיים, פיזיולוגיים ופסיכולוגיים). אם נחזור אל סיפור וירוס העופות המסתורי שהתפרץ בניו יורק ושהיום כבר מוכר כקדחת מערב הנילוס, הרי שניתן להסיק ששיתוף פעולה בין רשויות הבריאות, הווטרינריה והסביבה על פי המודל של בריאות אחת במקרה זה עשוי היה להקטין את ממדי האסון הן עבור בני האדם והן עבור בעלי החיים.

ומה עם הסביבה?

בישראל, גישת בריאות אחת טרם תפסה תאוצה בקרב ארגוני הבריאות המקומיים. צילום: flickr.Nelson Lauren לתוך מערכת הגומלין המורכבת בין בני האדם ובעלי החיים מצטרף גורם שלישי: הסביבה שבה אנו חיים. בריאות אחת דוגמת גם את הסביבה כמקור פוטנציאלי לתחלואה ובריאות. דוגמה טובה להשפעה הסביבתית שכזאת היא התפרצות הכולרה בהאיטי בשנת 2010: אחת הסיבות להתפרצות היתה פריחה נרחבת של אצות שמפרישות חומרים רעילים למים ושמהן ניזונים סרטנים מסוימים. סרטנים אלה נשאו את החיידק שגרם למחלת הכולרה, שעלול להדביק בני אדם השוהים בסמוך לאותו מאגר מים או שניזונים מבעלי חיים שטרפו את הסרטנים הנגועים. פריחת האצות היתה ככל הנראה קשורה ישירות לשינויי אקלים או לשינויים כימיים במים. כך שינויים סביבתיים ואקולוגיים יכולים להשפיע על בריאותנו, באופן ישיר או עקיף. בריאות אחת מתייחסת גם להבטחת איכות המזון שאנו צורכים. מחלות זיהומיות עלולות להיות מועברות באמצעות מזון מן החי, ירקות ופירות. ואכן, מקרים רבים של תחלואה ותמותה ממחלות זיהומיות מיוחסים לזיהומים שמקורם בתעשיות הבשר והחקלאות. לפי בריאות אחת, חלק מן התחלואה ניתן למנוע באמצעות התייחסות הוליסטית לתנאי המחיה של בעלי חיים המיועדים לאכילה, כמו גם באמצעות שיפור תנאי הובלת המזון ומעקב אחר בריאות העובדים ובריאותם של בעלי החיים במשקים. גישת בריאות אחת נחשבת לחדשה ביותר במונחים רפואיים ונדרשים מחקרים מעבדתיים וסביבתיים נוספים על מנת להביאה ליישום מלא. בדומה לכל גישה רפואית חדשה, תחילה יש להגדיר מטרות ועקרונות ולהתוות מדיניות

ליישום השיטה. דוגמא למדיניות חדשה שכדאי לבחון מתייחסת לשימוש הנרחב באנטיביוטיקה במשקי בעלי חיים המיועדים לאכילה. שימוש שכזה עלול להביא להתפרצות של מחלות זיהומיות הנגרמות על ידי חיידקים עמידים, שבעבר נבלמו על ידי שימוש באנטיביוטיקה. אחת הדרכים להתמודדות עם בעיה זו לפי עקרונות בריאות אחת, היא חיסון של בעלי החיים, שיפחית את הצורך הראשוני בשימוש באנטיביוטיקה.

דילמת הניסויים

בריאות אחת מתמקדת בדמיון ובשוני בין בני האדם ובעלי החיים לטובת שני המינים גם יחד. צילום: flickr.Hounds Muzik גישה כוללנית ורב-תחומית כמו בריאות אחת, טומנת בחובה גם שאלות מוסריות שדורשות התייחסות. דילמה אתית שכזאת היא ניסויים בבעלי חיים: מהי הדרך המוסרית לפיה יש להתייחס לבעלי החיים? האם בעלי החיים נועדו לתרום לרווחתו של המין האנושי בלבד או שקיומם לכשעצמו מהווה ערך? בישראל, המועצה לניסויים בבעלי חיים מנהלת רישום מדוקדק של כלל הניסויים שבוצעו לפי מין. ב-2012 בלבד בוצעו ניסויים בכ-282,500 בעלי חיים (בהם שני כלבים, שני חתולים ו-12 סוסים). מבלי להטיל ספק ביעילותם ובתרומתם למדע ולרפואה של ניסויים אלה, יש לקחת בחשבון שהניסויים מבוצעים תחת בקרה של סוג החשיפה למחולל המחלה, ולעיתים אינם משקפים את משכי וסוגי החשיפה המגוונים הנמצאים ב"עולם האמיתי". בנוסף, בדרך כלל תחלואה אינה מורכבת אך ורק ממחולל המחלה: פרמטרים רבים, למשל מאפיינים תרבותיים, דתיים, חברתיים וכלכליים, משפיעים אף הם על בריאות הציבור, וגם הם אינם ניתנים למדידה במעבדה. לכן, לעתים ניסויי מעבדה אינם מספקים את התשובה המדעית המתבקשת. תומכי גישת בריאות אחת יידרשו ללא ספק לתת מענה לדילמה המוסרית של ניסויים בבעלי חיים, באופן שיצדיק את מטרתה העיקרית: שיפור רווחתם של בני האדם ושל בעלי החיים. מחקרי מעקב אחר בעלי חיים שחלו באופן טבעי ימנעו פגיעה מכוונת בבעלי החיים וגם תועיל לבריאותם, באופן שלא יצריך הדבקה מכוונת של בעלי

החיים במעבדה. בריאות אחת מיושמת בחו"ל בשלוש דרכים עיקריות: (1) בארה"ב ובניו זילנד החלו תכניות לימוד לתארים מתקדמים בבריאות אחת. (2) ארגון הבריאות העולמי, בשיתוף פעולה עם ארגון בעלי החיים העולמי וארגון המזון והחקלאות העולמי, ניסחו את "עקרונות מנהטן" - 12 עקרונות שנועדו להתוות אסטרטגיות אפשריות לשיתוף פעולה בין ארגוני הבריאות וארגוני הסביבה השונים. (3) לצורך זיהוי מוקדם של מחלות שמקורן בבעלי חיים, בריאות אחת מעודדת שימוש במערכות שיתוף מידע חדשות המשלבות אפידמיולוגיה הן של בעלי חיים והן של בני אדם. בישראל, גישת בריאות אחת טרם תפסה תאוצה בקרב ארגוני הבריאות המקומיים. עם זאת, בשנים האחרונות נצפה שינוי חיובי, ויותר אנשי מקצוע מתחומי האפידמיולוגיה, הרפואה, הווטרינריה והביולוגיה מכירים בגישה כמועדפת, וביכולותיה לתרום ישירות לקידום בריאותם של בני האדם, בעלי החיים ושימור הסביבה גם יחד. אין ספק שנדרש שיתוף פעולה עם מקבלי ההחלטות מהמגזר הפוליטי לצורך התווית מדיניות הנוגעת לבריאות כדי שעקרונות בריאות אחת ישולבו במערכת החינוך בתחומי הרפואה, בריאות הציבור, הסביבה והווטרינריה. לקריאת המאמר המקורי בכתב העת אקולוגיה וסביבה [לחצו כאן](#)